

Rudar izhaja trikrat na mesec in sicer prvi, drugi in četrti četrtek v mesecu z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto 4 K, pol leta 2 K in četrt leta 1 K. — Posamezna številka po 10 vin. — Naročnina za Nemčijo za celo leto 4 marke, za Ameriko 1 dol. 4 cente. Uredništvo in upravišstvo je v Ljubljani, Ilirska ulica št. 22, prvo nadstropje.

RUDAR

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostolpnimi petit vrsticami se zaračunavajo in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri trikratni po 16 vin., pri šestkratni po 14 vin., pri celoletnih objavah po 12 vin. za vsakokrat. — Za razne izjave itd. stane petit vrstica 24 vin. — Reklamacije so poštnine proste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

GLASILO SLOVENSkih RUDARJEV IN FUŽINSKIH DELAVCEV AVSTRIJSKIH.

9. šte.

V Ljubljani, dne 27. marca 1914.

V. leto.

Nezgodno zavarovanje rudarjev in gosposka zbornica.

V enem članku zadnje številke našega lista smo osvetili gonjo, ki jo nekateri nacionalistični prenapeteži na skrivnem uprizarjajo tudi proti nezgodnemu zavarovanju rudarjev. Danes pa hočemo vso zadevo ogledati še nekoliko iz neke druge plati.

Dne 30. decembra pretečenega leta je zbornica poslancev po dolgotrajnem pogajanju predloga glede nezgodnega zavarovanja rudarjev končno sprejela. In dasi sprejeti zakon od daleč ni bil tak, kakor so si ga rudarji želeli, so navzlic temu sklep zbornice z veseljem pozdravili, kajti konečno so smeli upati, da se njihovo nezgodno zavarovanje po dolgih, dolgih letih brezuspešnega čakanja, na vse zadnje vendarle uresniči.

Predloga o rudarskem nezgodnem zavarovanju, ki jo je zbornica sprejela, je bila sicer takoj izročena gosposki zbornici, toda navzlic dejstvu, da na konečno rešitev tega zakona čaka mnogo tisočev rudarjev, se starim gospodom z rešitvijo tega zakona očitno ne mudi. Takozvane »državne potrebe« se je, kar se v Avstriji samo ob sebi razume, pravočasno rešilo; ampak sklepanje o ljudski potrebi — o nezgodnem zavarovanju rudarjev se je odložilo! Poleg tega je vlada državni zbor zaradi obstrukcije odgodila. Dne 5. marca t. l. pa je državni zbor zopet pričel zborovati, ki ga je vlada sicer zaradi zopetne obstrukcije sedaj vnovič odgodila; vse to pa z rešitvijo zakona o nezgodnem zavarovanju, ki ni več v zbornici poslancev, temveč v gosposki zbornici, nima ničesar opraviti, kajti gosposka zbornica je imela že dovolj priložnosti in tudi časa, da bi bila zakon rešila. Kaj torej gosposka zbornica namerava, da sprejetje tega zakona po nepotrebnem zavlačuje? Ali nemara ima naša slavna gosposka zbornica res namen malenkostni socialno-politični napredek, ki ga naj ta zakon delavstvu prinese, podjetnikom na ljubo zabraniti? Njeno obnašanje vsaj tako kaže.

Zveza industrijev nikakor ne more preboleti, da je zbornica poslancev soglasno sprejela sklep, po katerem bodi načelstvo nezgodne zavarovalnice rudarjev sestavljeno iz ene tretjine vladnih zastopnikov, druge tretjine iz podjetnikov in tretje tretjine iz delavcev. Tako sestavljeno načelstvo gospodom podjetnikom namreč ne ugaja, dobili bi radi dve tretjini svojih zastopnikov, za ostalo tretjino zastopnikov oziroma odbornikov pa naj bi se po »kunjstnem« mnenju rudniških podjetnikov razdelila vlada in delavci. Rudniški podjetniki potemtaka ne zahtevajo nič manj in nič več, kakor dobiti v načelstvu nezgodne zavarovalnice rudarjev odločno dvetretjinsko premoč, katera bi omogočala, ne oziraje se na potrebe zavarova-

nih rudarjev, gospodariti in ukrepati po svoje. Tako torej, nezgodne rente naj bi bile odvisne le od rudniških magnatov, in če še upoštevamo »radodarnost« sitih podjetnikov, tedaj šele prihajamo do zaključka, da je ta zahteva preračunana, nesramna podlost.

Po zbornici poslancev sestavljeno načelstvo kakor rečeno zvezi industrijcev, v kateri so zastopani tudi člani gosposke zbornice, ne ugaja in zato poleg nacionalističnih prenapetežev tudi ta podjetniška organizacija gosposko zbornico roti, naj določi, kakor ga je glede sestave načelstva sklenila zbornica poslancev, spremeni. Spremeni v tem smislu, da postanejo rudniški podjetniki v zavarovalnici absolutni gospodarji. Sedaj pa nastane vprašanje, hoče li gosposka zbornica tratati čas še sedaj, v zadnjem trenutku s posebnimi željami podjetniške organizacije? Kakor hitro bi nekaj takega nameravala, bi v tem trenutku padla na njo tudi vsa odgovornost, ker bi potem bila le gosposka zbornica tista, ki bi vresničenje nezgodnega zavarovanja za rudarje preprečila. Nekaj takega pa naj si gosposka starina nikar ne želi.

Kričeča krivica, katera se rudarjem glede nezgodnega zavarovanja godi, se je zaradi avstrijske nacionalistične furije zopet podaljšala. Državni zbor je zopet odgoden in kakor se čuje, odgoden na dalje časa. Vsekakor pa je treba konstatirati, da bi gosposka zbornica pri dobri volji bila ta zakon že zdavno lahko rešila, če ne bi si pustila od delavcem sovražnih elementov od strani vedno pihati na ušesa. Komedij je bilo v tem oziru že zadosti, zato naj si gosposka zbornica dobro premisli, predno da pojde nacionalističnim hujšakem in pa rudniškim »priateljcem« delavcev na leđ. Kajti to, kar rudarji od gosposke zbornice zahtevajo, gotovo ni veliko, tem manj pa pretirano.

Celga četrtletja že je delavstvo, vposleno v industriji, zavarovano proti nezgodam; izključeni od tega zavarovanja so le rudarji. Zakaj? Ali je delo rudarjev v globočinah podzemskih rovov brez vsake nevarnosti, da gospodje niso smatrali za potrebno, rudarje enako drugim avstrijskim delavcem uvrstiti v nezgodno zavarovanje? O ne! Nikjer nobena industrijska panoga ne zaznamuje toliko smrtno ponesrečenih in pohabljenih delavcev, kakor ravno rudništvo. A navzlic groznim nezgodnim številkam rudniški podjetniki niso hoteli zavarovanje rudarjev proti nezgodam dovoliti. Na mesto tega so pohabljeni rudarje, vdove in sirote po ubitih rudarjih odpravljali z heraškimi bratovsko - skladničnimi provizijami. Čas je torej že, da se pego sramote zbrše in pa zločin, katerega se je po desetletja nad pohabljeni, vdovami in sirotami vršilo, potom potrebnega nezgodnega zavarovanja konečno vsaj deloma popravi. Gosposka zbornica naj nikar ne po-

zabi, da neumestni manevri in umetno zavlačevanje tako življenjskega vprašanja, rudarje mora dražiti.

Klerikalci na Slovenskem in strokovne organizacije.

Naša strokovna organizacija Unija rudarjev avstrijskih sloni na podlagi mednarodne solidarnosti. Na ti podlagi slone istotako vse ostale moderne strokovne organizacije. Kaj se to pravi? To se pravi: rudarji brez razlike vseh narodnosti v Avstriji, torej cele države se v ti organizaciji združujejo. Nauk o potrebi mednarodnosti modernih strokovnih organizacij in seveda tudi naše Unije, je tako utemeljen, da ga niti visoko učeni, moderni sociologi ne poskušajo ovreči; nasprotno, priznavajo ga! A tudi vsak trezno misleči in preudarjeni delavec, ako le količkaj globokeje premosti sedanjega gospodarskega razvoja, mora, hote ali ne hote priti do prepričanja, da je vsaka strokovna organizacija, recimo rudarjev, fantastična iluzija in za vsak napredek rudarjev brezpomembna, ako ne sloni na temeljih mednarodne skupnosti, na mednarodni slogi in na mednarodnem skupnem postopanju. Dandanes je mednarodna oblika vsake moderne, delavske strokovne organizacije v pričo modernega gospodarskega razvoja naravni, železni zakon in vsakdo, ki ta naravni in železni zakon skuša kršiti, ta ne more imeti z delavstvom nobenega poštenega namena. Ne gre se nam zato, da bi koga izmed nasprotnikov mednarodne strokovne organizacije rudarjev opsovali ali pa osmešili, temveč gre se nam za to, da slovensko delavstvo uposlano v rudništvu samo uvidi, da na primer slovenski klerikalci, ki v mnogih naših rudarskih krajih proti moderni naši strokovni organizaciji rovarijo, zasledujejo pri tem razdiralnem delu vse kaj drugega kakor pa koristi rudarjev, za kojih kožo se gre.

Naši klerikalci pogostoma trde, da se Slovencem v narodnem oziru gode krivice. Dobro. A tudi mi tega ne zanikamo. Tudi nam je znano, da avstrijske vlade Slovencem v narodnostnem oziru režejo kruh zelo pičlo; vendar pa slovensko delavstvo svoji narodnosti ne bi prav nič koristilo, če se strokovno organizira posebej, samo zase. Nasprotno, ravno na primer za slovenske rudarje bi tak korak bil naravnost usodepoln in kakor bomo pozneje videli, v gospodarskem in tudi v narodnostnem oziru bi tak korak ravno za slovenske rudarje pomenil direkten samomor.

Pred vsem je treba nekoliko preiskati bistvo organizacije slovenskih klerikalcev, v kolikor se te organizacije nanašajo na delavstvo.

Naši klerikalci in to lahko trdimo, niso nič kaj prijatelji modernega delavskega gibanja;

LISTEK.

V hramu zvezda.

(Slika iz Carigrada s potovanja leta 1909.)

Na griču nad Pero z očarujočim razgledom na Bospor in azijsko obal, na Marmarsko morje. Štambul in Zlati rog leži Jildiz Kiosk, hram zvezda; rezidenca bivšega sultana Abdul Hamida.

Tu je desetletja caroval, obkrožen od svojih zaupnikov, ločen od vsega ostalega sveta »edini prijatelj Viljema II.« — sultan Abd-ul-Hamid.

Praga tega cerkvega dvorca ni nikoli prestopila nobena nepoklicana noga, zato je bilo tudi vse, kar se je godilo in dogravalo za zidovi tega hrama zvezda, zavito v tajinstveno kopreno. Na tej tajinstveni kopreni pa je gradila ljudska fantazija pravljice in pripovedke o zimskem raju, čegar stan je baje Jildiz-Kiosk.

Toda na svetu ni ničesar trajnega in zadnja ura je odbila tudi zemeljskemu raju v Jildizu.

Hamida je odnesel val mladoturške revolucije, iz nekdanjega raja Abdul Hamidovega

pa so jeli praktični novi mogotci »kovati rumenjake«.

Vrata Jildiz Kioska so se odprla na stečaj vsem onim, ki so si za drage novce hoteli napaсти oči ob razvalinah izginole slave, moči in veličine.

Tu ob desni stoji iz kararskega marmorja izklesana džamija, kjer je desetletja opravljal ob petkih mogočnik Hamid v jutrovske blešku in z nepopisnim pompom verske svoje pobožnosti.

Nebrojne čete vojaštva so se tu klanjale, kakor polbog svojemu gospodarju, tisočglava množica pa je tu molila za zdravje in srečo padišaha, prorokovega naslednika.

Sedaj je tu vse tiho in samotno. Vrata džamije so zaklenjena in preko praga božjega hrama ne stopajo več noge pravovernikov.

Zaklenjena vrata se odpirajo nevernikom gjaurom, toda samo ako le-ti za-to plačajo.

Džamija samuje, zvest ji je ostal edino mujezin, ki kakor nekda ob zori in ob mraku in ob solnčnem višku kliče vernike k zbrani molitvi. Toda nikogar ni, ki bi se njegovemu pozivu odzval, palače krog in krog so prazne, samo neverniki se potikajo po njih in strežaji, v sencih lovorjevih lop pa dremlje osamel vojak in sanja o dražestih očeh svoje Fatime.

Nasproti džamiji leži od zunaj skromno,

pravokotno, pritlično poslopje.

Star strežaj je nam otvoril vrata. Ostrmeli smo. Stali smo sredi bajne dvorane. Tla so pokrivale debele, dragocene bagrene perzijske preproge, stene in strop so bile drapirane z istobarnimi svilenimi tapetami, v isti barvi je bilo napravljeno tudi pohištvo. Na sredi je s stropa visel mogočen zlat lesteneč.

Okna dvorane so bila s koreninami zastrta, da je dnevna luč samo sramežljivo prihajala vanjo.

Dvorana je prehajala v drugo, tretjo, v celo vrsto enakih dvoran. Vsaka dvorana je bila drapirana v drugi barvi, a vsaka enako razkošno.

Zadnja dvorana je bila največja in najbogatejša opremljena.

Bila je to prestolna dvorana. Na sredi ob steni, ki je bila tapetirana s krvavo-rdečo svilo, je stal na vzvišenem prostoru zlat prestol.

Grobna tišina je vladala v dvorani, slišalo se je samo leno brenčanje muh, ki so se nasešile tu, odkar je zadnjikrat prestopil prag te dvorane sultan Abdul Hamid.

Ni bilo vselej tako tiho in mirno v tej dvorani.

V polpreteklih časih je šumelo in valovalo tu življenje, tu so se zbirali dostojanstveniki,

veliko raje bi videli, da bi slovenski delavci tvorili le nekaj privesek klerikalne stranke, katerega naj bi tvorile razne cerkvene kongregacije. V najskrajnejšem slučaju, bi morda tudi akceptirali razna delavska izobraževalna društva, seveda pod pogojem, da se v teh društvih širi oziroma pospešuje vzgoja le v duhu, ki bi klerikalizmu zagotavljal v teh društvih zaslonbo. Skratka, v katerih bi se delavstvo izobraževalo enostransko in bi na podlagi te enostranske »izobrazbe« ta društva tvorila bojno orožje za doseg one hegemonije in onega absolutnega odločevanja ter moči, kakor si jo klerikalizem hoče pridobiti. Resničnega modernega gibanja in resnične prosvete delavstva na podlagi modernih, delavskih strokovnih organizacij si klerikalizem niti želeli ne more, ker bi klerikalizem, ako bi take organizacije pospeševal sam sebi izpodkopaval tal. To ne velja le za slovenske klerikalce, temveč za klerikalizem vobče.

Klerikalizem že po svoji naravi je in v svojem lastnem interesu mora biti — mednarodni! Mednarodni, oziroma internacionalni mora biti že zavoljo tega, ker je potom verstva razširjen v najrazličnejših deželah, državah in delih sveta. Neizogibno torej prihaja v stik z najrazličnejšimi narodi. V vseh državah pa, v prvi vrsti skuša zase pridobiti vladajoče kroge. Naslanjajoč se na moč, katero dostikrat tudi zlorablja, skuša širiti svoj vpliv na široke plasti prebivalstva. Ker pa se gre klerikalizmu poleg hegemonije v prvi vrsti tudi za pridobivanje gmotnih sredstev, se skuša tudi na gospodarskem polju povsod vrivati in uveljavljati. To kar zasleduje vsak posamezen kapitalist — namreč pridobivati zemljo, ustanavljati tovarne, odpirati rudnike, napravljati prometna sredstva (železnice, parobrodstva, avtomobilne proge, telegraf itd. in vse v svojo lastno korist izkoriščati, to zasleduje tudi klerikalizem. Zlasti visoka cerkvena hirarhija se za takozvani »pozemelskim mamonom« pella ravnovako, kakor vsaki drugi navadni kapitalist. Nagon za pridobivanje pozemelskega bogastva neizogibno vodi klerikalizem na pota, ki ga s kapitalisti vseh narodnostij spaja v eno interesno skupino. Le nekaj primerov: v velikih bankah, ki bodo polagoma ovladovali ves gospodarski trg nahajamo poleg drugih kapitalij naloženega veliko denarja, ki je last posameznih visokih cerkvenih dostojanstvenikov, raznih cerkvenih ustanov, bogatih samostanov itd. Vse te banke pa nimajo nobenega drugega namena, kakor pridobivati svojim akcionarjem kolikor mogoče veliko čistega dobička v obliki dividend. V pridobivanju »mamona« pa tudi cerkvena gospoda ni nič kaj izbirična; dobro jim je došel, pa naj pride od koderkoli in od kogarkoli. V tem oziru je rimski klerikalizem tudi v verskem oziru zelo tolerant.

Kadar gre za dobiček, rimski klerikalizem tudi v verskem oziru ne pozna nobene razlike; tudi ne takrat, kadar se gre za klerikalno propagando s pomočjo denarja drugovercev. (Glej evharistični kongres na Dunaju!)

Poleg bank pa se v Avstriji tudi nahaja cela vrsta velikih industrijskih obratov, pri katerih so cerkveni krogi denarno močno udeleženi. Posamezni cerkveni dostojanstveniki in pa razne verske ustanove poleg tega sami posedujejo v Avstriji velikanska posestva, tovarne za najrazličnejše blago, obsežne vinograde, pivovarne, žganjarne itd. Vsa ta dejstva iz praktičnih ozirov klerikalizmu narekujejo združevanje v interesne skupine, ne oziraje se na narodnost drugih kapitalistov. V narodnostnem oziru ne pozna klerikalizem nobenih meja, rav-

no tako tudi ne v verskem, kadar se gre za dobiček.

Pri vsem tem pa ne smemo prezreti dejstvo, da vse mrtve kapitalije in ravno tako vsa industrijska podjetja ne izvzema rudnikov in premogovnikov kakor tudi veleposestev ne bi imeli nobene vrednosti brez strojev in brez — rok delavcev, ki v vseh teh podjetjih — potom dela svojih rok ustvarjajo vrednosti, od katerih mednarodno in medversko podjetništvo s klerikalizmom vred v izobilju živi. Interesne sfere klerikalizma in kapitalistične buržoazije so nerazdružljive, ker vsi skupaj računajo in špekulirajo na sadove, ki potom dela izvirajo iz delavskih mas.

Glede narodnosti v okviru rimsko katoliške cerkve, o kaki posamezni narodnosti sploh ne more biti nobenega govora, ker ona spaja v sebi najrazličnejše narode vsled česa že po svoji sestavi je in mora biti mednarodni.

Ker pa si rimsko katoliška cerkev prizadeva pri vsakem narodu dobiti odločujočo moč, se glede širokih plasti prebivalstva vsakega naroda v političnem in gospodarskem oziru ravna po geslu »razdružuj in vladaj!«

To smo hoteli za enkrat povedati v splošnem.

Starostno zavarovanje rudarjev na Francoskem.

Francoska zbornica poslancev je dne 25. februarja t. l. sprejela predlogo glede pokojnin rudarjem tako, kakor jo je senat vrnil.

Zakon sam na sebi nedvomno pomenja znaten napredek francoske postavodaje o delavskem varstvu. Vendar pa ta zakon vsebuje še mnogo nedostatkov, s katerimi se rudarji nikakor ne bodo mogli sprijazniti. Tako na pr. je starost, ki opravičuje do pokojnine, previsoka — določena je namreč na 55 let — ker jo dožive le redki posamezniki. A tudi izključitev rudarjev, uposlenih v rudnikih za razne rudnine in delavcev v lomih za skrilje iz tega starostnega zavarovanja je skrajno krivična.

Zakon velja namreč samo za premogokopne delavce.

Končno pa je zakon tudi še zaraditega močno pomanjkljiv, ker ne določa nobenih določenih pokojninskih postavk. Minister za javna dela Metin, ki je v svojih mladih letih preživel nekaj časa tudi v socialističnih vrstah, ki je navzlic svoji visoki državniški karijeri ohranil nekaj smisla za delavske potrebe, si je sicer prizadeval, da bi bil zakon v mnogem boljši, toda v senatu je naletel na odpor. Zato se je tudi on moral zadovoljiti s tem, kar je za enkrat bilo mogoče doseči, ker je drugače pretela nevarnost, da zastopniki rudniških magnatov v senatu zakon sploh pokopljejo. Slovesno pa je Metin v imenu vlade obljubil, da se bo zjednačenje sedaj od pokojninskega zavarovanja izključenih rudarjev in delavcev v lomih za skrilje, glede pokojnin v doglednem času izvršilo. Kar se tiče visokosti pokojnin je isti minister izjavil, da bo vlada morebitni primanjkljaj pokrila, če bi se izkazalo, da starostne rente od strani starostne zavarovalnice rudarjev ne bi mogle dosežati za penzioniste vsaj 730 frankov in za vdove vsaj 365 frankov na leto.

Najvažnejše določbe novega zakona so: Tekom 6 mesecev se ustanovi samoupravno splošno starostno zavarovalnico za rudarje; zavarovalnici se prizna pravica samoupravnosti (uridične) osebe. Tujezemski delavci v francoskih rudnikih so istotako podvrženi zavarovanju z a starost pri omenjeni zavarovalnici, le da imajo

pravico do uživanja pokojnine od strani zavarovalnice, kakor tudi do uživanja doklad od strani vlade le tedaj, ako počiva njihovo delovno razmerje na podlagi obojestranske pogodbe.

Upravo blagajne zavarovalnice se izroči načelstvu, ki sestoji s šestih zastopnikov delavcev, šestih zastopnikov vlade in 6 zastopnikov rudniških podjetnikov. Blagajna starostne zavarovalnice rudarjev prevzame vse dolžnosti in pa premoženje obstoječih blagajn, slonečih na podlagi zakona iz leta 1894. V svrhu nabiranja glavnice in izplačevanja rent prejema nadalje prispevke v znesku 4 odstotkov od zaslužka, ki pa ga morajo razdeljeno na dva enaka dela nositi delavci in podjetniki. Pravica do uživanja polne rente nastopi s 55 leti starosti, po 30 letih dela v francoskih rudnikih. V slučaju popolne invaliditete se renta lahko določi tudi že popreje. Država prispeva vsakemu 55 let staremu rudarju francoske narodnosti po 30-letnem delu (torej ne izključno v rudnikih) 100 frankov letne pokojninske doklade. Drugače pa za rudarje, njihove vdove in sirote nadalje veljajo prehodne določbe splošnega zakona v starostnem zavarovanju. Pri blagajni starostne zavarovalnice rudarjev se ustanovi posebni sklad, v katerega se stekajo: 1. Prispevki delavcev in podjetnikov, ki jih določi upravni odbor, ki pa ne smejo presegati višine 1 odstotka od zaslužka; 2. Državni prispevek, katerega je vsako leto določiti v finančnem zakonu in ki ne sme znašati izpod dva milijona frankov; 3. Potom daril in volil. Posebni sklad mora služiti v to svrhu, da se iz njega pokriva upravni stroški in pa dopolnjuje pokojnine rudarjev do višine 730 frankov na leto. Za proračunavanje, oziroma določevanje pokojnine morajo se kot podlaga vzeti vselej onih šest let, ki jih je za delavca glede zaslužka smatrati za najugodnejše. Nadalje se iz tega sklada izpopolnjujejo vdovske pokojnine na 365 frankov ter daje pokojnino onim rudarjem, ki so pred uveljavljenjem tega zakona prenehali delati in niso bili opravičeni do pokojnine, v kolikor so ti rudarji delali 30 let in 15 let od teh delali v rudnikih. Isto velja glede pokojnine tudi za njihove vdove in sirote. Podjetniki, ki na podlagi kake kolektivne pogodbe glede polnih doklad in ugodnosti, kakor posebni sklad do 730 oziroma 365 frankov svojim delavcem jamčijo, so s svojimi delavci vred od dolžnosti prispevanja v ta posebni sklad izvzeti, v kolikor njihove prispevke niso manjši od enega odstotka.

(Tako namreč določuje člen 11. zakona in se je ravno vsled te določbe vnel velikanski prepir.)

Že ta sestava zakona sama na sebi je že zelo komplicirana, postaja pa še bolj zamotana vsled okolnosti, da bodo dosedanje podjetniške in pa likvidne blagajne ter vsled zakona iz leta 1894 obstoječa splošna, narodna starostna zavarovalnica obstojale tudi nadalje. Zavozlani, nejasni in težko pregledni zavarovalni sistem je povzročil med rudarji velikansko razburjenje in ravno to dejstvo je bil v veliki meri krivov stavke rudarjev v Južni in Srednji Franciji.

V resnici se sočasno mogoče visočina pokojnin za enkrat niti približno določiti, oziroma preceniti, ne dá. Ker pa je poročevalec zbornice poslancev govoril o 600 frankih in je tudi poročevalec senata bil mnenja, da bodo določeni dohodki za izplačevanje pokojnine v znesku 720 frankov letno zadostovali, bi približni proračun zgledal tako-le: Po 100 frankov doklade države in dva milijona frankov letne doklade, ki jo bo istotako država prispevala v posebni sklad, ter končno 6 milijonov, ki jih

diplomati in državniki, da se v ponižnosti in pokornosti poklone gospodariju čez življenje in smrt padišahu, nasledniku prerokovemu.

Nič več ni sedaj Abdul Hamid gospodar čez življenje in smrt in nanj ne spominja tu ničesar več, kakor bel listič na skrivnih tapetnih vratih v rumeno drapirani dvorani, kjer je napisano, da je tu skozi skušal Abdul Hamid uteči mladoturškemu revolucionarjem, a da je usoda kismet hotela, da so ga zajeli v podzemeljskem hodniku.

Kakor poslopje, kjer je bivši sultan izvrševal javne državne posle, tako je zapuščena in osamela tudi palača, kjer je bil carski harem.

Vsa okna so globoko zastrta, na vratih pa so pritrjeni državni pečati.

Harem, to je še edino svetišče, v katero ne dovoli noben bodisi pravoveren, bodisi brezveren Turek, da bi stopila tuja glauerska noga!

Kakor harem skrbno je bila takrat s sedmerimi pečati zapečatenata tudi sultanova zakladnica.

Toda skozi velika zaprašena okna je bilo mogoče videti v to zakladnico, kjer je bilo za milijone in milijone nakupičenih zakladov.

Ležalo je vse vprek: umetnine, zlato, srebro, predmeti z bleščečimi briljanti in dijamanti, biseri in razne druge dragocenosti. Tik ob oknu je bil model modernega parnika, na-

rejen iz najdragocenejših kovin, okrašen z biseri, briljanti in z drugimi zlahtnimi kamni.

Stal je 6 milijonov ta model, podarile pa so ga Hamidu ob tridesletnici njegovega vladanja evropske parobrodne družbe, da si ohranijo njegovo blagonaklonjenost.

In vendar je Abdul Hamid znan kot največji krvnik v Evropi. Toda kulturni Evropejci se nič ne ženirajo biti tudi Bizantinci, samo ako jim to kaj nese!

Odpri so se ogromna železna vrata in vstopili smo v rajski vrt, ki menda nima primere v Evropi.

Lovor in palme, ciprese, oranže in citrone raso bujno in bohotno tu, tropične cvetke in rastline cveto in diše z omamljivim vonjem, med njimi se vijejo bele stezice, posute z zlahtnimi kamni iz Meke in Medine, po sredi pa šumlja zelen potoček, ki se izliva v ljubko jezerce.

Po potoku plavajo najraznovrstnejši eksotični vodni ptiči, kakršnih še nisem videl nikoli, ob obali se solnčijo pelikani, jezersko gladino pa merijo ponosni beli in črni labodi.

V vejevju gostole ptice pevke, se zibljejo šegave pisane papige, v ozračju pa švigajo jate golobov in galebv vseh vrst in plemen.

Res, pravi rajski vrt in ni se čuditi, da Abdul Hamid ni zapustil raja — svoj Jildiz Kiosk,

odkar je zasedel prestol!

Kraj vrta se dviga mogočen stolp, zgrajen iz betona, kakor silna trdnjava. Pred njim je razprostrt razgled na ves Carigrad, na azijsko obal, na Zlati rog in morje Marmarsko.

V betonskih tleh je kopalnica, izklesana iz kararskega marmorja, visoko gori pa razgledna soba z razgledom na vse štiri nebesne strani.

Na sredi sobe je nameščen ogromen daljnogled, s katerim je mogoče spoznati vsakogar na carigradskih cestah in ulicah.

Poleg daljnogleda stoji mal okrogel stolček, prevlečen z rdečim baržunom.

Na steni visi primitivna slika beneškega mesta.

Baržunasti stol in silka sta prestreljena od kroglice.

Tu sem v ta stolp je prihajal vsak dan ob 5. popoldne Abdul Hamid opazovat življenje in vrvenje po carigradskih ulicah. Za to njegovo navado so vedeli tudi Mladoturki in ob času njihove revolucije je eden izmed njih ob znani uri ustrelil na stolp, da bi zadel sovražnega despota. Toda Kismet je bil Hamidu mil, da ni šel tistega dne na razgledišče in tako se je zgodilo, da še dandanes z onkraj Bospora s svojci berlebejs-ječe zre na ta stolp in razmišlja o minljivosti vsega zemskega.

R. P.

bodo približno vrgli enoodstotni prispevki podjetnikov in delavcev od delavskih plač, bi vsako leto dalo kakih 8.600.000 frankov. To je namreč izredni posebni sklad. Poleg tega prihaja še v poštev glavna blagajna starostne zavarovalnice, v katero se bo približno stekalo ravno toliko. Treba pa je upoštevati, da se točasno nahaja na Francoskem kakih 15.000 upokojenih rudarjev, kojih pokojnine so do sedaj znašale nekaj malega več, kakor 400 frankov na leto. Skupno so dosedanje pokojnine znašale okrog osem in pol milijona frankov. Dasi bi sedanji znesek, ki bo na razpolago za pokojnine rudarjev, še enkrat tako velik kakor prej, je vseeno zelo negotovo, da bi na vsakega upokojenca prihajalo letno po 730 frankov po 55letni starosti, ker številni vdovi, siroti in pa število do sedaj nezavarovanih starih rudarjev, ki bodo opravičeni do pokojnine iz posebnega sklada, dosedaj še ni znano.

(Konec prihodnjic.)

Podjetniška brutalnost.

Lani je ravnatelj Rochlicer, Graško Koflaške premogokopne in železniške družbe izvršil nad rudarji v Steyeregu brutalno nasilstvo. Ker se je rudniška oblast videla primorana predpisati družbi izvedbo nekih obsežnih varnostnih naprav je človekoljubni Rochlicer iz gole maščevalnosti odpovedal kar 90 rudarjem delo. Ni mu namreč šlo v glavo, da bi družba morala žrtvovati tudi kaj za varstvo delavcev. Kot pretvezo za svoj tedanji brutalni čin je porabil kot izgovor trditve, češ, ako se zapovedane varnostne naprave bodo morale izvršiti, družba ne bo v stanu vzdrževati obrat v dosedanjem obsegu. Ko pa je gospodin Rochlicer uvidel, da s takim brutalnim nastopanjem ne bo šlo, je odpoved pozneje preklical. S tem pa je obenem sam tudi dokazal, da je bila njegova trditev glede neizogibne omejitve obrata prazna.

Da delavce in oblastnike famozni gospod Rochlicer užene v kozji rog, sedaj, ko se gre zopet za druge velikanske nedostatke, ta svoj umazani manever ponavlja. Stvar, za katero gre, je sledeča: Rudniška oblast je namreč s pomočjo štajerskega zdravstvenega inšpektorata izvedla inšpekcijo rudniških stanovanj pri obratih graško koflaške premogokopne in železniške družbe v Gorenji vasi (Oberdorf), kakor tudi v Köflahu in Voitsbergu. Pri tej inšpekciji se je končno uradoma dognalo in konstatiralo, kake gorostasne in neznanske svinjarije v rudniških hišah te družbe vladajo. Posledica inšpekcijskega pregleda je bila, da je rudniška oblast zaukazala odpravo groznih in vsakemu najpriprostejšemu pojmu o zdravstvu v obraz bijočih stanovanjskih odnošajev. Kako je stanovanjska svinjarija v teh hišah velika, dokazuje že dejstvo, da so stene stanovanj teh hiš prepojene z gnojnicami straniščnih greznic! Ista nevarnost preti tudi vodi v vodnjakih (štirnah), ki jo delavske družine rabijo.

Vsakdo bi pač mislil, da je bil ukrep rudniške oblasti, da se pride svinjariji v okom ne je potreben, ampak samo ob sebi razumljiv in da je tudi sicer že skrajni čas, da se v tem oziru nekaj ukrene. Ne pa tako ravnatelj Rochlicer. Sam sicer ne bi niti svojega psa v tako stanovanje zaprl, ampak za delavce in njih družine, za kojih zdravje se gre, se mu zdi škoda za denar, katerega naj bi družba, koje glavni akcijonar je on, za popravilo teh svinjakov, katerim pravijo rudniška stanovanja, žrtvovala.

V svoji domišljavi mogočnosti je šel in proti ukrepu rudniške oblasti vložil rekurz, ki pa je bil, kakor smo zvedeli, zavrnjen. Zavrnitev tega rekurza je bila čisto pametna, kajti bilo bi res preneumno, če bi oblasti vsled požrešnosti oderuške družbe ta zdravstveni škandal prve vrste trpele še nadalje. Ker pa je višja inštanca rekurz zavrgla in ker bo treba ukaz v zdravstvenem oziru izvršiti, se velik »človekoljub« Rochlicer v svoji »sveti jezi« maščuje nad delavci. 31 družinam v Voitsberg-Zangtalu, 43 družinam v Rožni dolini in 16 družinam pri Dittlerju je bilo odpovedano stanovanje in da bi Rochlicer podjetniško lumparijo zakril, sedaj izjavlja, da je te odpovedi zakrivila rudniška oblast! Mimogrede bodi povedano, da je ta izgovor velika hinavščina.

Rochlicer, ki od same jeze kar piha in rolni se naravnost laže. Pripoveduje, da družba ni v stanu stvar tako hitro izvršiti in da oblastveni ukaz sploh ne more drugače izvesti, kakor če ljudi zmeče na cesto.

Lisjak Rochlicer sicer ve, da to vse skupaj ni nič res, a njegov pravi namen je nahujskati rudarje na vrat rudniški oblasti in zasukati vso stvar tako, kakor bi brutalni nastop zakrivila rudniška oblast dočim bi naj resnični krivec lumparije — graško koflaška premogokopna in železniška družba ostala čista kakor nedolžni angel.

Gotovo ni veliko zahtevano, ako naj družba sedaj uredi stranišča tako, da bodeta po

dve stranki skupaj imela po eno. Vsekakor pa je značilno, da družba noče uvideti, da dosedanje razmerje, ko je v mnogih slučajih kar po 10 strank imelo skupaj le po eno stranišče v zdravstvenem oziru na noben način ni vzdržljivo. V kolikor smo zvedeli se rudniška oblast v svojem odloku opira na deželni stavbni red iz leta 1857. Že to dokazuje, da je zahteva rudniške oblasti jako zmerna, kajti zastareli deželni stavbni red iz leta 1857 od daleč ne predpisuje vsega tega, kar bi danes v zdravstvenem oziru dejanskim potrebam odgovarjalo. Lakomnost gospoda Rochlicerja je, kakor videti izredno velika; da prihrani družbi in sebi nekaj izdatkov za popravilo delavskih stanovanj gre na prav surovaški način, izmeče celo vrsto delavskih družin na cesto, dasi natančno dobro ve, da rudarji pri svojih pičlih zaslužkih ne morejo plačevati privatnih stanovanj. Dobro pa tudi ve, da vlada v celem revirju občutno pomanjkanje stanovanj, vsled česa je izključeno dobiti tolikim družinam privatnega podstrešja, tudi takrat ne, če bi prizadeti rudarji bili v stanu plačati. Gotovo ne pretiravamo, ako rečemo, da je v takih okoliščinah postopanje »dobrotnika« Rochlicerja že iz človeškega stališča vse obsodbe vredno. Živati si svojo brezmejno jezo nad nedolžnimi delavskimi družinami ni gotovo nič junaškega, a skrivati se za hrbet rudniške oblasti pa je pravcata strahopetnost, ki drugače tako mogočnemu Rochlicerju prav slabo pristojna. Rudniška oblast s svojim odlokom hoče rudarje varovati in zato zahteva, da se vsaj deloma odpravijo škandalozne razmere, ker bi drugače neizogibno moral izbruhniti legar, kakor je bil to slučaj v Trbovljah. Sram naj bo gospoda pri graško Koflaški družbi tja notri do želodca, vse eno ji je, če bi tudi cela vrsta rudarjev vsled epidemije, ki bi morala zaradi sramotnih zdravstvenih razmer neizogibno izbruhniti, moralo umreti, le vsled gospodske zanikrnosti. Očividno si oderuška banda misli, da bo po smrti sedanjih rudarjev zopet druge dobila, zato naj škandal ostane! Da pa bo ironija popolna, nam je treba še omeniti, da je družba svoj čas rudarje naravnost prisilila nastaniti se v rudniških hišah in da je v dosegu tega namena do tedaj navadno stanarinsko doklado rudarjem odvzela. In prepričani smo, da bi »človekoljubni« Rochlicer potrebno stanarinsko doklado ne bi hotel dati, če bi jo prizadeti rudarji zahtevali, da si najamejo privatna stanovanja. Najpopreje je Rochlicer delavce torej silil v zoperne luknje rudniških hiš in sedaj, ko oblast zahteva, da se ti brlogi popravijo vsaj v toliko, da se zdravje delavskih družin ne uniči popolnoma, sedaj isti Rochlicer meče te delavce na cesto in pravi, da je to povzročila oblast!

Da odvrne pozornost rudarjev od sebe, se možakar tudi izgovarja, da rudniška oblast Graško Koflaški družbi za odpravo zdravstvenih nedostatkov ni dala nobenega časa. Nasprotno, mi vemo, da je oblast določila družbi prav izdaten rok in da družba niti ni smatrala za potrebno za podaljšanje tega roka prositi, temveč je kar enostavno vložila proti odredbi ugovor. Sedaj pa, ko z rekurzom ni ničesar opravila in ko bo sanitarno odredbo le morala izvršiti, se je gospoda poleg drugih laži povspela tudi do predrzne trditve, da družba za izvedbo rečenih zdravstvenih popravil ni dobila primernega časa! Kako šepava je ta trditev, dokazuje že dejstvo, da je omenjeni odlok določal izvedbo do 5. maja 1914, izdan pa je bil že leta 1913! Ako sedaj družbi nedostaja časa, je to zakrivila prav sama, ker je določeni čas z rekuriranjem zapravila in kdo ve, če ga ni zapravila namenoma. Ves izgovor je torej jalov, ki nima drugega namena, kakor izigravati rudarje zoper rudniško oblast, katero bi s pomočjo rudarjev na premeten način rada ugnala v kozji rog.

Naravno, da so rudarji umazani nakani g. Rochlicerja prišli takoj na sled in razumljivo je tudi, da je vsled očitne lumparije med rudarji zavladalo opravičeno razburjenje. Pravijo rudarji, da bi si pač radi najeli privatnih stanovanj, če bi takih stanovanj bilo mogoče kaj dobiti in drugič pa tudi če bi jih vsled slabih plač sploh mogli plačevati.

Ker pa družba tudi noče plačevati primerne stanarinske doklade, je čisto naravno, da so prizadeti rudarji prišli v položaj, ki je naravnost obupen.

Z ozirom na vse to, kar smo navedli, je naše stališče sledeče: Odločno vstrajamo pri zahtevi, da se potrebne popravila izvedejo, ravno tako odločno pa tudi rudarjem svetujemo, naj v dosedanjih stanovanjih enostavno ostanejo in sicer zaradi tega, ker je prav lahko mogoče izvesti določila naredb brez vsakih velikih težav in ni treba, da bi gospoda radi potrebnih popravil delavske družine zmetala na cesto. Rudarji naj se torej na noben način ne umaknejo. Ako bi pa Rochlicer v svoji brutalnosti morda hotel rudarske družine pometati iz rudniških stanovanj na cesto siloma, tedaj se bo tudi za slučaj gotovo našlo kako sredstvo, s katerim se bo preprečilo, da dru-

vesa gospoda Rochlicerja — ne bodo rasli do nebes. Sicer pa nam ves slučaj tudi jasno kaže, da je »dobrota« sistema rudniških hiš in stanovanj v njih pravzaprav le velika nadloga in ovira, ki rudarjem v marsikaterem slučaju povzroča mnogo neprijetnega iznenadenja. V resnici niso rudniška stanovanja nič drugega kakor zanjka, ki jo podjetnik potem, ko jo je rudarjem vrgel okoli vratu, poljubno lahko zadrgne.

Rudarji naj premišlujejo, če morda ne bi bilo umestno podobne brutalnosti v naprej onemogočiti. Mi pravimo, da! Res potrebno, in sicer nujno potrebno bi bilo, toda za tako stvar si morajo rudarji ustvariti močne stavkovne organizacije, katera bi se izkazala koristno tudi še v marsikateri drugi stvari.

Gospodu Rochlicerju, ki misli, da je za delavca vsak smrdljiv brlog dober, pa priporočamo, naj tudi on poskusi prijetnost takega rudniškega »stanovanja« in naj se tudi z njegovo ženo v tako smrdljivo luknjo naseli. Prepričani smo, da bo potem tudi on dobil o »dobroti« teh stanovanj povsem drugačno mnenje. Rochlicer naj torej nikar ne bo tako surov, kadar se gre za zdravje delavcev, za kojih žulje se sam redi in na račun teh trpinov vsako leto pobaše mastne dividende v svojo nikdar polno malho.

Sleparija.

Ptujski »Štajerc«, ki po Spodnjem Štajerskem in slovenskem delu Koroške dela skrajno zoperno reklamo za »ogroženo« nemštvo in na predrzno vsiljiv način po uprav čifutski maniri ponuja svoje fraze o nemško nacionalnem avstrijskem patriotizmu, nam je bil že od nekdaj sumljiv, da se nahaja tudi v službah največjih delavskih izkoriščevalcev, rudniških podjetnikov. Sploh nam pride ta slavni »Štajerc« naprej, kakor stara rufijanka, ki je na razpolago vsakemu, ki ji kaj plača. Odlikuje pa se ta listič posebno po strastni agitaciji proti vsemu kar je slovenskega in da bi slovenstvo čimprej iztrebil, se trudi, da bi tudi nekaj slovenskih rudarjev, če že z njih nemore napraviti renegate, pa vsaj zabarantal, seveda za judežovo plačilo.

Da je temu tako, nam priča sledeči inserat, ki ga je ta od samega hajlanja že hripavi »Štajerc« dne 15. februarja t. l. prinesel in se glasi:

Pridni rudarji (kopači in šleparji) se iščejo za takojšnji vstop. Dobro plačilo pri cenah življenjskih razmerah. Braunkohlenwerk, Steinkirchen in Steinkirchen (Böhmen).

Torej »pridni« morajo biti! Čudno, kdaj pa je še kak rudniški podjetnik plačal kakemu rudarju kaj, recimo za »lenobo«?

Toda, stojte, »dobro plačilo« pri cenah življenjskih razmerah! To pa to! Kaj čuda, da nas je stvar zanimala in da smo si vtepli v glavo poizvedeti kaj bližjega o tem »dobrem plačilu« in o teh »cenah« življenjskih razmerah! Miru nismo dali, dokler nismo prišli stvari na sled, kajti po pravici rečeno treba je bilo, da si potolažimo vest in pa ustavimo slino, ki so se nam v ustih že stekale.

Ampak Češka dežela je precej velika, vsled česar nam je bilo tudi treba dognati, kje prav za prav tiči ta »Štajerc« dvojni Steinkirchen? Šele potem, ko smo dognali, da se nahaja v okolici Budejovic, smo od tamkaj dobili dopis naslednje vsebine:

Cenjeni sodrugi! Z ozirom na vaš dopis, tikajoči se poizvedbe glede razmer, ki vladajo v rjavem premogovniku v Kamenem Ujedu (to je namreč tisti »Štajerc« Steinkirchen) Vam sporočam sledeče: Razmere, v katerih delavstvo tega premogovnika živi, so pod vsako kritiko slabe; z delavstvom se ravna tako, kakor s tovarno živino in ne manjka mnogo, da ga predpostavljeno še ne pretepajo. Plače so zelo nizke in to je tudi uzrok, da vsak delavec čim preje temu premogovniku zopet pokaže hrbet. Ker pa so v splošnem razmere v tem premogovniku naravnost grozne, zato nihče izmed tukajšnjega delavstva pri upravi tega premogovnika za delo ne vpraša in tudi ne sprejme. Ako pa navzlic temu kak poedinec delo sprejme, tedaj dela le prav kratek čas.

Vsled škandaloznih odnošajev, ki vladajo v tem premogovniku, je tukajšnja strokovna komisija sklenila, delavstvo pred sprejemanjem dela v njem svariti in je ta sklep v našem časopisu tudi objavila s prošnjo, naj bi tudi še drugi delavski časopisi to svarilo objavili.

Vse to je namreč vzrok, da gospodje od družbe »Denewitz« s pomočjo lažljivih inseratov iščejo delavce iz oddaljenih krajev, kajti domači delavci in delavci iz bližnjih krajev se gospodi v njihovo suženjstvo noče vdinjati, navzlic temu, da je tukaj na stotine delavcev vsled splošne brezposelnosti brez dela.

Kar se tiče cenih življenjskih razmer, je stvar, o kateri ni treba dosti govoriti. Živež je tukaj ravnotako drag, kakor drog. Pokazati hočem le na cene nekaterih najvažnejših posameznih živil. Tako na primer stane kilogram: govejega mesa K 1.60, svinjine K 1.80, moke št. 1 K — 40

sladkorja K — 88, krompirja 6 v, eno jajce 8 v, pol litra pive 18 v, četrtlitra vina 30 v, nadalje kilogram sirovega masla K 260, kilogram svinjske masti K 200 i. t. d. Poleg tega se pri premogovniku nahaja tudi kantina, v kateri delavcem teško prisluzeno, majhno plačilo naravnost krajejo!

Z ozirom na vse to, prosimo tudi Vas, da bi tudi Vi v vašem časopisu pred potovanjem v Kameny Ujezd svarili. Treba je namreč, da gosp. Schwartz z njegovimi družabniki vred pride do prepričanja, daje podjetnikova dolžnost ravnati z delavci kakor z ljudmi in dati jim tako plačo, da bodo znali živeti.

Drugače pa omenjeni premogovnik nima nobene posebne važnosti, ter smo mnenja, da gotovo ne bo trajalo dolgo in se bo v niem delo sploh ustavilo.

V prijetni nadi, da vzamete gori navedeno na znanje, beležim s prijaznim pozdravom za strokovno komisijo v čeških Budejovicah

sledi podpis."

K temu dopisu dodatno še omenjamo, družbo „Danewitz“ iz Nemčije, ki je rečeni premogovnik prevzela. Premogovnik v Kamenem Ujezdu je star, le da je bil dolgo časa zapuščen. Družba „Danewitz“ je postala gospodar in ga oživela oziroma pričela v njem zopet kopati.

Glede dobrih plač, o katerih pripoveduje „Štajerc“, naj omenimo, da je po uradnem poročilu znašala za leto 1912 povprečna letna plača za enega rudarja 698 kron! „Štajerc“ torej priporoča slovenskim rudarjem naj gredo pruskim pijavkam delati za 26 kron in okrog 46 vinarjev plače za celih 14 dni! To je tisti „Štajerc“, ki se hlina tudi rudarjem, katerim svoj nemški nacionalizem slika v vseh mogočih rožnatih barvah in ponuja kar na debelo. Tako prijateljstvo z „Štajercem“ vred naj vrag vzame. Rudarjem odločno svetujemo, naj strupeno kunj, „Štajerca“ ne jemljejo v roke, da si jih po nepotrebnem ne umažejo. „Njegov dobri zaslužek pri cenih življenskih razmerah“ naj si „Štajerc“ in njegovi kapitalistični pruski oderuhi ohranijo le zase. S tako sleparijo naj hinavski „Štajerc“ poštene slovenske rudarje pusti pri miru.

Lov na rudarje za Nemčijo.

Lov na rudarje v južnih avstrijskih pokrajinah, ki ga posebno v zadnjem času potom svojih agentov (birmovcev) uprizarjajo premogovniški oderuhi v Nemčiji, postaja že naravnost zoper in skrajno sumljiv.

Leto za letom se premogovni baroni v Nemčiji pehajo po Avstro-Ogrski za delavci, ki jih pod različnimi sleparskimi pretvezami upregajo v svoj jarem. Posebno jih pa mičejo avstro-ogrski državljani jugoslovanske narodnosti. Ravno kar poroča splošna delavska zveza za Hrvaško in Slavonijo v Zagrebu, da se po Hrvaški in Slavoniji že dalje časa potikajo neki sumljivi individui, ki bi nemškim premogovnim podjetnikom radi nalovili nekaj cenih delovnih moči. Iščejo delavcev, ki naj bi kot rudarji šli delati v rudnike v Pruski Šleziji. Če hočejo zapeljane delavce zabarantati v Gorenjo ali Dolenjo Šlezijo, tega kupčevalci s človeškim mesom nočejo povedati. Po stari šegi podobnih sleparjev skušajo tudi ti falotje neizkušene delavce speljati na led potom inšeraterov v časopisih, v katerih obligatne obljube o „lepih“ zaslužkih seveda ne manjkajo. Kopačem ti šufti obljubujejo po 5 in vozačem po 4 krone za šiht. Birmovske barabe so bili tako predrzni in nesramni, da so svoje sleparske inšerate skušali vtihotapiti celo v hrvaško delavsko časopisje, a umazana nakana se šuftom ni posrečila, kajti hrvaško delavsko časopisje je samo ob sebi razumljivo, nameravano lumparijo odločno zavrnilo, in je nasprotno delavce pred agenti svarilo.

Svarilo, ki velja za hrvaške delavce, velja seveda v polni meri tudi za slovenske rudarje. Rudniški podjetniki v Nemčiji, če bi hoteli res tako pošteno plačati, kakor njihovi agenti pripovedujejo, imajo domačih, nemških in poljskih rudarjev na razpolago več kot dosti.

Mnogo pa je rudniških podjetnikov v Nemčiji, ki delavce pri plači goljufajo kakor le morejo, tem pa nemški domači rudarji nočejo delati.

Naši slovenski tovariši naj si zapomnijo, da je rudarjev v Nemčiji dosti, le da imajo po podjetniškem mnenju ti domači rudarji to napako, da za pošteno delo zahtevajo tudi pošteno plačilo. Pošteno plačati pa podjetniki nočejo, za to vedno iščejo jugoslovanskih delavcev, katere, kadar jih vjamajo, nekažnovano odirajo. Varujte se, tovariši, nemških pijavk in ne hodite sleparskim agentom na lim. Povsod, koder se ti poštopači pojavijo, jih naznanite orožnikom.

Dopisi.

Grno. Gospodje predstojnik Max Flor v Igersperku in pa nadkopač Jožef Štefan v Heleni razvijata v zadnjem času strastno agitacijo za neko zavarovalnico za življenje. Torišče njihove

agitacije je povsod, kamor prideta. Na delovnih prostorih, v jami, v čakalnicah, da celo po stanovanjih nadlegujeta delavce. Na vse mogoče načine izkoriščata možakarja nezavednost tukajšnega dalavstva. Izrabljajoč svoj vpliv kot predpostavljeni se je Flor spozabil tako daleč, da je onim delavcem, ki k ti zavarovalnici za življenje pristopijo obljuboval boljše zaslužke. Seveda se je pod vabljivim pritiskom in skritim terorizmom gospodoma posrečilo zapeljati več delavcev k pristopu. Ker pa so dotični delavci prišli sedaj v plačilne stiske in jih zavarovalnica sodnijskim potom zasleduje, se je med zapeljanimi delavci pojavil velik maček, kateremu je, kar je pač lahko razumljivo sledilo velikansko razburjenje. Kdo je kriv na teh škandalih? Kdo je, vprašamo, zakrivil, da so prizadeti delavci zabredli v take sitnosti in škodo? Gotovo nihče drugi, kakor famozni gospod predstojnik Max Flor, ki je svojo avtoriteto napram delavcem zlorabljal, na delavce pritiskal in jih s pomočjo raznih obljub v zvezo z dotično zavarovalnico spravljaj. Kar se tiče obljub je posameznikom obljubaval boljše plačo, ali pa da bodo prestavljeni k vrtnim strojem in vrtnim kladivam. Kaj čuda, da se je na te li-mance več rudarjev ujelo, ob enem pa tudi pošteno vrezalo.

Kopača M. L. sta ta dva gospoda zavarovala kar brez njegove vednosti in brez njegovega dovoljenja! Ta predrzen korak teh dveh ljudij pa je postal za revnega delavca naravnost katastrofalen. Najprej je omenjeni kopač dobil plačilni nalog na 18 kron, pozneje pa še z Dunaja polo, iz katere je uvidel, da je tožen zaradi plačila v znesku 40 kron! Kopača M. L. je nadkopač Jožef Štefan nadlegoval dvakrat, toda M. L. se ni vdal; nikoli izjavil, da pristopi, tem manj pa da bi bil kdaj kaj podpisal, a navzlic temu je dobil plačilni nalog in pa obtoženo polo!! Na kak način je bilo kaj takega mogoče? Ali sta navedena gospoda morda zaradi provizij od strani zavarovalnice riskirala vse? Upravo svinčenega rudnika uljudno vprašamo, če li je o samopašnem postopanju omenjenih predpostavljeneh in o v nebokričecih nepristojnostih kaj znanega!?

Poleg vsega tega pa si nadkopač Štefan še dovoljuje kritizirati Unijo rudarjev, naše govornike in pa organizirane rudarje!

Zdi se nam potrebno spregovoriti tudi še nekaj besedi o rudniški hiši v Grabnu. V ti hiši se namreč nahaja tudi soba, katera je kot stanovanje namenjena samskim delavcem. Fantje, ki stanujejo v ti sobi, plačujejo vsak po 1 krono mesečne stanarine, do tukaj bi bilo sicer vse v redu. V redu pa ni, kar hočemo še povedati. To sobo, v kateri kakor rečeno stanujejo samski delavci, se namreč porablja kot čakalnico, za takozvani „Verleszimmer“, v katerem se delavci pred nastopom šihta zbirajo in njihova imena čitajo. Nadalje se v ti sobi nahaja tudi zaboj s karbidom, katerega se šiht nastopajočim delavcem izroča. In tudi drugače je v tej sobi še precej drugih nedostatkov; tako n. pr. se v nekaterih slamnjačah nahaja stara, že smrdljiva slama itd. Kaj bi n. pr. rekla rudniška oblast, če bi vedela, da se v velikem skupnem stanovanju nahaja

shramba za večjo množino karbida, katerega se v istem stanovanju vrhu tega še med delavce razdeljuje?

Društvene vesti.

Zagorje ob Savi. Podružnica Unije rudarjev v Zagorju, ima v nedeljo dne 29. marca ob 3. uri popoldan v dvorani g. R. Mihelčiča svoj letni občni zbor.

Dnevni red:

1. Društveno poročilo.
2. Volitev podružničnega odbora.
3. Raznoterosti

Vabi se vse člane, da se zborovanja polnoštevno udeležijo. Pristop imajo tudi nečlani, ker bo shod javen. Vabimo tudi vse rokodelce pri rudniku, ker bo po shodu še posebno posvetovanje sekcije rokodelcev. Podružnično vodstvo.

Najvažnejša naloga vsake gospodinje je, da pri nakupovanju blaga pazi na njegovo kakovost in na njegovo ceno. Tako blago je gotovo Kolinska kavna primes, ki se po svoji izvrstni kakovosti tako odlikuje, da si je zaslužila ime najboljšega kavnega dodatka. Njena važna lastnost je med dr tudi ta, da kava, kateri smo je prideljali, porabi mnogo manj sladkorja, ki je — kakor znano — prav draga reč. Zato zahtevajte pri trgovcu ali pa v konsumu — kjer že kupujete — izrecno samo Kolinsko kavno primes!

LISTNICA UREDNIŠTVA IN UPRAVNIŠTVA.

Tovarišem v Črni in tudi povsod drugod priporočamo naj pazljivo čitajo razpravo, ki smo jo danes pričeli objavljati pod zaglavjem „Klerikalci na Slovenskem in strokovne organizacije!“

I. Jax & sin, Ljubljana

Dunajska cesta štev. 17

priporoča svojo bogato zalogo
šivalnih strojev

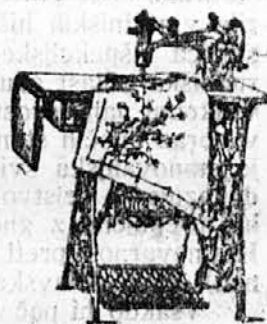
za rodbino in obrt.

Stroji za pletenje
(Strickmaschinen).

Pisalni stroji „Adler“

Vozna kolesa.

Ceniki zastonj in franko.

Koder prebivajo Slovenci, povsod je razširjen

„Slov. Ilustr. Tednik“

Vsakdo ga rad čita.

Naročite si ga in pridobivajte mu novih naročnikov.

Splošno kreditno društvo v Ljubljani

registrovana zadruga z omejeno zavezo
obrestuje

== hranilne vloge po 5% ==

od dne vloge do dne dviga.

Rentni davek plača zavod sam.

Sprejema vloge v tekočem računu v zvezi s čekovnim prometom ter jih obrestuje od dne vloge do dne dviga.

Dovoljuje posojila svojim članom proti zadostnemu poroštvu. Trgovcem, obrtnikom in zadrugam, ki postanejo člani, se eskomptujejo menice in vnovčujejo fakture.

Uradne ure vsak delavnik od 8. do 12. in 3. do 5. ure popoldne, o sobotah in dnevih pred prazniki od 8. do 1. ure popoldne.